

5. Ἀφοπλισμὸς ἢ διάδοσις τῶν ἀσυναγωνίστων ὄπλων ;

Δι' ἄλλους λόγους, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἰδίαν κατεύθυνσιν στρέφεται καὶ ὁ σύγχρονος κόσμος. Ἡ συνεχιζομένη —παρὰ τὴν ἀντίδρασιν τῶν θιγομένων— ἐρευνητικὴ ἐξουδετέρωσις καὶ ὑποκλοπὴ τῶν πολεμικῶν μυστικῶν περιορίζει τὴν «ἰμπεριαλιστικὴν» διάθεσιν, ἡ ὁποία ταλαιπωρεῖ τὸν κόσμον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν πρώτων νεωτερισμῶν εἰς τὸν «θερμὸν» πόλεμον. Πρὸ τοῦ ἐνδεχομένου ἀμοιβαίου ἐκμηδενισμοῦ οἱ κύριοι τῶν ἐσχάτων δυνατοτήτων καταστροφῆς ἀναγκάζονται νὰ συμβιβασθοῦν, προκειμένου νὰ κρατήσουν, ὅ,τι ἐκέρδισαν ἐκ τῆς μονοπωλήσεως τοῦ τρόμου. Ὅ,τι ὅμως ἔχει σημασίαν, δὲν εἶναι τόσον ἡ διατήρησις τοῦ status quo τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων, ὅσον ἡ ἐφαρμογὴ ἐνὸς συστήματος ἐμπορικῶν, ἐπιστημονικῶν καὶ πολιτιστικῶν συναλλαγῶν, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ στηρίζεται εἰς τὴν βίαν. Τὸ γεγονός αὐτὸ θὰ προσέδιδεν εἰς τὴν σημερινὴν ἔννοιαν τῆς εἰρήνης «θετικὸν»²¹ χαρακτῆρα, ἐφ' ὅσον δὲν θὰ ἐσήμαινεν ἀπλῶς «τὴν ἀπουσίαν τοῦ πολέμου, ἀλλὰ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν τάξιν εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν διεθνῶν σχέσεων»²². Ὡς ἐκ τούτου ἡ ἄρνησις τῆς Γαλλίας νὰ ὑπογράψῃ τὴν συνθήκην τῆς μὴ περαιτέρω διαδόσεως τῶν ἀτομικῶν καὶ πυρηνικῶν ὄπλων ἐκφράζει τὸ φόβον, ὅτι διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως αὐτῆς ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς μέχρι στιγμῆς ἰσχυροὺς νὰ χρησιμοποιοῦν τὴν δύναμίν των, διὰ νὰ λύσουν προβλήματα τῆς ἐξωτερικῆς των πολιτικῆς. Ἐὰν διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὸ ζήτημα τῶν θερμοπυρηνικῶν ὄπλων δὲν διευθετηθῆ π.χ. εἰς τὰ πλαίσια μιᾶς «ὁμοσπονδιακῆς παγκοσμίου τάξεως»²³, ἡ λέξις «εἰρήνη» θὰ συμπέσῃ πρὸς τὴν λέξιν «σταθερότης»²⁴, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ συνάρτησις μεταξὺ «ἀσφαλείας» καὶ «δικαιοσύνης»²⁵.

Ἡ συνθήκη βεβαίως τῆς 12ης Ἰουνίου 1967 τοῦ Ὁρ-

γανισμού 'Ηνωμένων 'Εθνών, ή όποία ύποτίθεται, ότι έτέθη έν ισχύι τήν 5ην Μαρτίου 1970, δέν δικαιολογεΐ τήν ήγεμονίαν ώρισμένων κρατών επί τών άλλων, έν τούτοις τής δίδει «νομικήν ύπόστασιν»²⁶, έφ' όσον δέν έπιβάλλει διά τοϋ γενικοϋ άφοπλισμοϋ τήν συνεργασίαν επί ίσοις όροις. Οί άνίσχυροι συνεχίζουν διά τοϋτο νά έξοπλίζονται μέ τήν θέλησίν των ή έπειδή τó έπιβάλλουν οί παραγωγοί τοϋ έπιτρεπομένου πολεμικοϋ ύλικοϋ. 'Η διεθνής οίκονομία έξακολουθεΐ διά τόν ίδιον λόγον νά έλέγχεται υπό τών έπαγγελματιών τοϋ θανάτου μέ άποτέλεσμα τόν περιορισμόν τής έρεύνης είς τούς ύπολοίπους έπιστημονικούς τομείς²⁷ και τήν συνεχώς μεγαλυτέρα πτώχευσιν τών άπόρων λαών, οί όποιοί άναγκάζονται νά συνεισφέρουν είς τήν ανάπτυξιν τής βιομηχανίας τών όπλοποιών. 'Από τής άλλης πλευράς τίποτε δέν έμποδίζει τούς άνταγωνιζομένους διά τήν κυριαρχίαν τοϋ κόσμου νά μεταφέρουν τήν διαμάχην είς τόν πλανητικόν χώρον και νά προκαλοϋν τó παγκόσμιον δέος τήν στιγμήν, κατά τήν όποίαν τά 2/3 τοϋ πληθυσμοϋ τής Γής ύποσιτίζονται, ένϿ θά ήσαν άρκετά 10% τών έν γενει πολεμικών έξόδων, όχι μόνον διά νά ύπερκαλυφθῆ τó διαρκώς μεγαλύτερον έλλειμμα τροφής, αλλά και διά νά έξασφαλισθῆ μεταξύ τών ύπαναπτύκτων χωρών αύξησις 2% τοϋ κατά κεφαλήν εισοδήματος²⁸. Μέχρις ότου έπιβληθῆ «μία διεθνής τάξις δικαίου»²⁹ διά τοϋ άνοίγματος «πολιτικών δρόμων πρós διευθέτησιν τών συγκρούσεων»³⁰, τήν ανθρωπότητα θά συνέφερε πιθανώς — άντί τοϋ περιορισμοϋ — ή περιαιτέρω διάδοσις τών προϋποθέσεων τής έπιβολής είς τόν οίκουμενικόν χώρον. 'Η τελική συνθήκη διά τήν άστυνόμευσιν τών έξοπλισμών θά είχε κατ' αύτόν τόν τρόπον τήν εύκαιρίαν νά στηριχθῆ επί τών συμφερόντων περισσοτέρων κρατικών ομάδων,

οὕτως ὥστε ὁ βιομηχανικὸς ἀνταγωνισμὸς — ἐφ' ὅσον ἡ εὐημερία τῶν λαῶν βασίζεται εἰς τὴν παραγωγὴν «καταναλωτικῶν» ἀγαθῶν — νὰ τοποθετηθῆ καὶ πάλιν εἰς τὰ πλαίσια τῶν οἰκονομικῶν καὶ πνευματικῶν ἀνταλλαγῶν.

6. Πρὸς λειτουργικὴν ἀχρήστευσιν τοῦ πολέμου

Ἡ περαιτέρω διάδοσις τῶν ἀτομικῶν καὶ πυρηνικῶν ὄπλων θεωρεῖται βεβαίως σήμερον ὡς ἐνίσχυσις τῆς πιθανότητος νὰ ἐκραγῆ τρίτος παγκόσμιος πόλεμος. Ὁ φόβος αὐτὸς ἀποτελεῖ καὶ τὸ κυριώτερον ἐπιχείρημα τῶν «ὑπερδυνάμεων», προκειμένου νὰ παίξουν τὸν πρῶτον ρόλον εἰς τὴν διεθνῆ σκηνὴν καὶ νὰ ἐξασκοῦν πιέσεις ἐπὶ τῶν ἀνισχύρων χωρὶς ἄλλην ἀντίστασιν πλὴν τῆς συγκρούσεως τῶν ἰδικῶν τῶν συμφερόντων. Τὸ γεγονὸς ὅμως, ὅτι δὲν προεκλήθη μέχρι στιγμῆς ἄλλη σύρραξις οἰκουμενικῶν διαστάσεων, ὀφείλεται εἰς τὸ «ὀλιγοπώλιον»⁸¹ αὐτὸ τῶν συγχρόνων μέσων καταστροφῆς. Ὅπουδῆποτε μία τοπικὴ διένεξις δὲν ἐφαίνετο ἱκανὴ νὰ διαταράξῃ τὴν συνεργασίαν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ρωσίας, συνεχίσθη μέχρις ἐξαντλήσεως τῶν ἀντιπάλων. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Κούβας τὸ ἔτος 1961 ὁ θερμοπυρηνικὸς πόλεμος ἀπετράπη, ἐπειδὴ ἀκριβῶς δὲν διέθετε μία μόνον παράταξις τὴν δύναμιν τῆς ἄνευ ὄρων πειθοῦς. Μία εὐρυτέρα συμμετοχὴ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀνυπερβλήτων ὄπλων θὰ ἐγενίκευε διὰ τοῦτο τὴν εὐθύνην τῆς χρησιμοποίησεώς των καὶ ὅπωςδῆποτε δὲν θὰ ἐνεθάρρυνε μίαν ἐνδεχομένην συνωμοσίαν τῶν «ὀπλισμένων» ἐναντίον τῶν «ἀόπλων» κρατῶν. Ὅπως παρατηρεῖ ὁ Sergio Cotta, ἡ γενίκευσις τῆς ἀπειλῆς θὰ δημιουργήσῃ αὐτομάτως ἀμοιβαίους ἐλέγχους καὶ θὰ περιορίσῃ τὴν αὐθαιρεσίαν εἰς τὴν διεθνῆ πολιτικὴν. Καμμία κυβέρνησις π.χ. δὲν θὰ διέτρεχε τὸν κίνδυνον νὰ λύσῃ πολεμικῶς τὰ προβλήματα της, ἐὰν

ἐγνώριζεν, ὅτι θὰ ἐξέθετε τὴν χώραν τῆς εἰς τὸν ἔσχατον κίνδυνον. Ἡ κυβερνητικὴ εὐθύνη ἐξ ἄλλου θὰ ὑπερέβαινε τὰ κρατικὰ σύνορα, ἐφ' ὅσον τὸ συμφέρον τῆς χώρας δὲν θὰ ἦτο συνάρτησις μόνον τῶν ἐσωτερικῶν τῆς δεδομένων, ἀλλ' ἐξ ἴσου τῆς ἀντιδράσεως τῶν στρατιωτικῶς ἰσοδυνάμων. Μία διαφορὰ δύο λαῶν δὲν θὰ ἐνδιέφερεν ἐπίσης μόνον αὐτοὺς ἢ τοὺς διοικητικούς τῶν ἐκπροσώπους, ἀλλὰ καὶ ὅσους δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ ἐμπλακοῦν εἰς τὴν πολεμικὴν περιπέτειαν, ἢ ὁποῖα θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ γενικευθῇ. Αὐτὸ δὲν θὰ ἐσήμαινεν ἀσφαλῶς τὴν ἐξαφάνισιν τῶν ἐπὶ μέρους ἀντιθέσεων, ἀλλ' ὅπωςδῆποτε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ διευθετηθοῦν εἰρηνικῶς ὑπὸ τὸν ἔλεγχον μιᾶς — ὅσον θὰ προάγεται ὁ ἐμπορικὸς καὶ μορφωτικὸς σύνδεσμος τῶν λαῶν—συνεχῶς αὐστηροτέρας καὶ εἰς τὸ σύνολόν τῆς ἀμερολήπτου διεθνοῦς κοινῆς γνώμης³².

Ἐφ' ὅσον τὰ αἰτήματα καὶ τὰ ἐπιτεύγματα τῶν ἐθνικῶν βιομηχανιῶν συσχετίζονται μεταξὺ τῶν τεχνολογικῶς διὰ μέσου τῶν συνόρων καὶ τῶν ἡπείρων, ἢ δυναμικὴ λύσις τῶν διακρατικῶν προβλημάτων ἐπισπεύδει μίαν διαδικασίαν εἰς βάρος ἄλλων ἐξ ἴσου σημαντικῶν ἐξελίξεων διὰ τὴν συλλογικὴν ὑπαρξίν. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ διαταράσσει σήμερον τὴν ἠθικὴν συνοχὴν τῶν ὀπλοπαραγωγῶν κρατῶν καὶ τὰ ὀδηγεῖ—μέχρις ὅτου ὑπερνικήσουν τὴν κρίσιν—εἰς ἐμφύλιον πόλεμον διὰ τῆς στρατιωτικῆς ἐπιβολῆς ὠρισμένων βιομηχανικῶν συνασπισμῶν ἐπὶ τῶν ὑπολοίπων. Ἡ πολεμικὴ ἐτοιμότης ἔπαυσεν ἐντὸς τῶν ἀνωτέρω χωρῶν νὰ σχετίζεται πρὸς τὴν ἐθνικὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ σύνολόν τῆς, διὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ, ὅπως ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν μισθοφόρων, μίαν ἐπὶ μέρους κατάστασιν καὶ μάλιστα ἐκείνην, ἢ ὁποῖα δὲν ἔχει τὴν κοινωνικὴν εὐρύτητα, ἢ ὁποῖα θὰ τὴν ἐπέβαλλε χωρὶς τὴν χρῆσιν τῆς βίας.

Ἐκ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἡ βιαία ἐξομάλυνσις τῶν διαφορῶν μεταξὺ κοινωνικῶν ὁμάδων ἢ λαῶν χάνει διὰ πρώτην ἴσως φορὰν εἰς τὴν ἱστορίαν τὴν λειτουργικότητά της: «Ὁ πόλεμος ἐγένετο ἀπὸ κάθε πλευρὰν παράγων ἀρρυθμίας καὶ δὲν ἔχει πλέον θέσιν εἰς τὸν ὀρθολογικὸν κόσμον τοῦ αἰῶνος μας»³³. Ἡ ἀνώτερω διάγνωσις δὲν σημαίνει ἀσφαλῶς ἀναγκαστικὴν ἀχρηστίαν τῶν φοβερῶν ἐκμηδενιστικῶν μέσων τῆς ἐποχῆς μας, ἀλλ' ὅτι ἡ χρησιμοποίησις των «θὰ συνέβαινε ὡς ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐξελίξεως, ἡ ὁποία δὲν εἶναι πλήρως σαφής, ἐξ ἀντιδράσεων, αἱ ὁποῖαι δὲν προβλέπονται πλήρως, ἐξ ἀποφάσεων, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν πλήρως σταθμισθῆ, ἐκ γεγονότων, τὰ ὁποῖα δὲν εὐρίσκονται πλήρως ὑπὸ ἔλεγχον»³⁴. Μία πυρηνικὴ σύρραξις θὰ ἦτο διὰ τοῦτο δυνατὸν νὰ θεωρηθῆ σήμερον ὡς «τροχαῖον ἀτύχημα»³⁵ ἢ ὡς πράξις αὐτοχειρίας τῶν τεχνολογικῶς ἀνεπτυγμένων λαῶν, ἡ ὁποία θὰ παρέδιδε τὴν σκυτάλην τοῦ μέλλοντος τῆς οἰκουμένης πιθανῶς εἰς τοὺς βιομηχανικῶς καθυστερημένους λαοὺς τῆς Ἀσίας. Ὅσον ὅμως ἡ γενικωτέρα σκοπιμότης μεταθέτει τὴν λύσιν τῶν βιομηχανικῶν ζητημάτων ἐπὶ καθαρῶς τεχνολογικῆς βάσεως, εἶναι φυσικὸν νὰ προκύπτουν ἐντὸς τῶν κρατῶν, τὰ ὁποῖα προώθησαν μεγάλα τμήματα πολιτῶν εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν ἢ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν μέσων τοῦ βιαίου τερματισμοῦ τῆς ζωῆς*, προβλήματα ἐπαγγελματικοῦ μεταπροσανατολισμοῦ. Οὐσιαστικῶς θὰ πρόκειται περὶ τῆς ἀνάγκης ἐξευρέσεως ἐργασίας εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ εἶναι εἰς θέ-

* Εἰς τὴν Ἀμερικὴν π.χ. ἐπεχορηγεῖτο περὶ τὰ μέσα τῆς δεκαετίας 1960 - 1970 ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα 1000 τοῦλάχιστον ὑποψηφίων διδασκτόρων ὑπὸ τῆς AFOSR (Air Force Office of Scientific Research)³⁶, ἐνῶ σήμερον ἀσχολοῦνται μὲ τὰ πολεμικὰ προγράμματα τῶν ἀτομικῶν ὄπλων 539.000 εἰδικευμένων ἐργατῶν³⁷.

σιν νὰ δραστηριοποιηθοῦν λόγω τῆς συμβιβαστικῆς διαθέσεως τῶν ἀντιπάλων: «Ὁ ἐξορκισμὸς τῆς αἵγλης τοῦ πολέμου δὲν ἀρκεῖ, ἐὰν ὁ πόλεμος ἐνδεχομένως εἶναι χρήσιμος εἰς ὠρισμένους κοινωνικοὺς ὁμίλους. Εἰδικοῦ ἐνδιαφέροντος ὅμιλοι, ὅπως εἶναι οἱ παραγωγοὶ ὄπλων μὲ τὴν χαρακτηριστικὴν τῶν βουλευμάτων διὰ τὴν ἐξεύρεσιν ἀγοραστῶν, οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος στρατιωτικοὶ μὲ τὰ βλέμματα ἐστραμμένα πρὸς τὴν προαγωγὴν, οἱ ἐπιχειρηματίαι συναρπαστικῶν εἰδήσεων μὲ τὴν πιεστικὴν τῶν δραστηριότητα διὰ τὴν αὐξήσιν τῆς κυκλοφορίας ὠρισμένων ἐφημερίδων, ὀφείλουν νὰ ἐνταχθοῦν εἰς τὸ κοινὸν συμφέρον»³⁸. Τὰ ἐξ ἀνάγκης πάντως ἀπόλεμα κράτη γνωρίζουν σήμερον μεταξὺ τῶν ἐπιτρόπων τῆς μάχης καὶ τῶν ὑπευθύνων τῆς συνεργασίας μίαν ἐντασιν σχέσεων, ἣ ὅποια βασικῶς δὲν διαιρεῖ τὸν λαόν, ἀλλὰ τοὺς ἀμυντικούς καὶ διοικητικούς του ἐντεταλμένους καὶ ταυτοχρόνως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λυθῇ διὰ τοῦ λαοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν συνάρτησίν της πρὸς τὴν εὐρυτέραν στρατιωτικὴν καὶ οἰκονομικὴν κοινότητα, ἣ ὅποια τὴν προκαλεῖ ἢ τὴν ἀνέχεται.

7. Πολιτικὸς ἔλεγχος τῶν διεθνῶν προβλημάτων

Ἐκεῖνο πάντως τὸ ὅποιον παρατηρεῖται καὶ ὅπου ἡ κρίσις καταλήγει αἰφνιδιαστικῶς εἰς τὴν ἐπιβολὴν τῶν ἐπιφορτισμένων διὰ τὸν πόλεμον ἐπὶ τῶν ἀρμοδίων διὰ τὴν εἰρήνην, εἶναι ἡ πολιτικὴ μετεκπαίδευσις τῶν πειραματιζομένων εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς κοινῆς περιουσίας. Λαοὶ διὰ τοῦτο μεγάλης τεχνολογικῆς ἀναπτύξεως, ὅπως οἱ Γερμανοί, εἴτε ἰσχυρᾶς δημοκρατικῆς παραδόσεως, ὅπως οἱ Γάλλοι, κατῴρθωσαν νὰ συνεχίσουν τὴν πολιτικὴν τῶν ἱστορίαν μετὰ τὴν ὀδυνηρὰν της διακοπὴν, ὅπως συνέβη μὲ τοὺς πρώτους ἢ τὴν

άνοικτήν άποτυχίαν τών στρατιωτικών, όπως εις τήν περίπτωσιν τών δευτέρων υπό τήν ήγεσίαν μάλιστα ένός ήρωος του πολέμου. Άναλόγως του βαθμού τής έλευθερίας, τήν όποιαν επέτρεψεν ή γιγαντίασις τής πολεμικής των ισχύος, βαδίζουν σήμερον προς τήν ίδίαν κατεύθυνσιν και οι πρωτοπόροι του διεθνούς στίβου*, οι όποιοι προς τό

*Είς τήν περίπτωσιν τής Ρωσίας ή άπόρριψις τής βίας δια τήν επικράτησιν τής έργατικής τάξεως άποτελεί έπαναστατικήν καινοτομίαν. Παρά ταύτα ό Γενικός γραμματεύς του Κομμουνιστικού κόμματος των Σοβιετ παρεδέχθη τήν 30ήν Ιανουαρίου 1974 εις τόν λόγον, τόν όποιον έξεφώνησεν εις τήν Πλατείαν τής Έπαναστάσεως τής Άβάνας, τήν νέαν κατάστασιν: «Η έμπειρία εκ τής άνόδου εις τήν έξουσίαν των κομμάτων τής λαϊκής ένότητος τής Χιλής είναι βέβαιον, ότι θα χρησιμοποιηθῆ από τους άγωνιστάς τής έλευθερίας και τής έθνικής ανεξαρτησίας». Κατά τό Άμερικανικόν Πρακτορείον «Άσσοσιέιτεντ Πρές», τό όποιον μετέδωσε τήν είδησιν, «πρόκειται δια σαφή αναφοράν εις τήν σοβιετικήν θέσιν, βάσει τής όποιας εϋνοείται ή δια νομίμων μέσων άνοδος των κομμουνιστών εις τήν έξουσίαν». Ό ίδιος όργανισμός πληροφοριοδοτήσεως ανέφερεν, ότι ό κ. Μπρέζνιεφ έθεσε «τελείαν και παύλαν» εις τήν παράδοσιν τής βιαίας ανατροπής των καθεστώτων, δια να έμποδίση «ώρισμένα ριζοσπαστικά στοιχεία τής Κούβας από τήν προσπάθειαν τής επιστροφής εις τάς μεθόδους τής ένόπλου άνταρσίας εις τήν Λατινικήν Άμερικήν». Ό επίσημος εκπρόσωπος τής Ρωσικής πολιτικής υπήρξεν όμως κατηγορηματικός αναφερόμενος εις τήν συμφωνίαν, ή όποία υπεγράφη τό παρελθόν έτος εκ μέρους τής Σοβιετικής Ένώσεως και των Η.Π.Α., δια τής όποιας έξυπηρετοϋνται, όπως έτόνισε, «τά συμφέροντα και των δύο λαών», έφ' όσον «ό πυρηνικός πόλεμος εις οϋδένα δύναται να είναι χρήσιμος»³⁹. Χαρακτηριστική επί του προκειμένου είναι ή αντίδρασις τής Άλβανίας. Κατά τήν ραδιοφωνικήν εκπομπήν «Έδω Τίρανα» οι Ρώσοι «ρεβιζιονιστές» διαδίδουν, ότι «οί προοδευτικές δυνάμεις μπορεί να προκαλέσουν παγκόσμιον πόλεμον και να σπάσουν τά μούτρα τους», επειδή επιδιώκουν «τήν κατάπνιξη τής ταξικής επανάστασης». Όσοι όμως βασίζονται εις τά πορίσματα του «Μαρξισμού - Λενινισμού» γνωρίζουν, ότι ό «καπιταλισμός» δεν θα νικηθῆ, «έναν ό λαός δεν πάρει τά όπλα»⁴⁰.

παρὸν χρησιμοποιοῦν ἀπὸ κοινοῦ ἢ μεμονωμένως τὴν ἀσφαλιστικὴν δικλείδα τῶν γεωγραφικῶς περιορισμένων πολέμων ἢ τῆς βιαίας κατακτῆσεως ἀγορῶν διὰ τὴν ἀποθήρμανσιν τῆς βιομηχανικῆς τῶν παραγωγῆς. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἡ συσπείρωσις τῶν τεχνολογικῶς ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένων χωρῶν ἐνδέχεται νὰ τερματίσῃ τὴν προσωρινὴν αὐτὴν λύσιν, τὸ πρόβλημα θὰ προκαλέσῃ ἐντὸς τῶν ἡγετικῶν κρατῶν τοῦ κόσμου μίαν ἀνισορροπίαν συμφερόντων, ἐκ τῆς ὁποίας θὰ ἐξαρτηθῇ τὸ μέλλον τῆς οἰκουμένης.

Ἀποφασιστικῆς ὅπωςδήποτε σημασίας διὰ τὰ παγκόσμια πράγματα εἶναι εἰς τὴν ἐποχὴν μας τὸ γεγονός, ὅτι τὰ σύγχρονα κράτη δὲν ἔχουν πλέον δικαίωμα ἰδιοκτησίας τῶν ἐσωτερικῶν τῶν ὑποθέσεων. Δημιουργεῖται σήμερον μία κοινωνικὴ ἀλληλεπίδρασις ὑπερεθνικοῦ χαρακτῆρος καὶ τοῦτο δὲν ὀφείλεται μόνον εἰς τὴν ἐπανάστασιν τῶν ὅπλων, ἀλλὰ συντελεῖ ἀντιθέτως εἰς τὸν τερματισμὸν τοῦ ἱστορικοῦ τοῦ ρόλου. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας τὰ προβλήματα τῶν λαῶν δημιουργοῦνται καὶ διὰ τῆς πολεμικῆς βιομηχανίας ἢ τῶν μυστικῶν ὑπηρεσιῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς τεχνολογίας, τῆς μετακινήσεως πληθυσμῶν καὶ τῆς ἀνταλλαγῆς εἰδήσεων καὶ ὁραμάτων διὰ μέσου τῶν ἐθνικῶν ἢ πολιτικῶν ὀρίων. Ἡ διοικήσις ἐπομένως δὲν θὰ ἔχη ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τὴν ἱκανότητα νὰ ἐλέγξῃ καταστάσεις, τῶν ὁποίων δὲν θὰ συλλαμβάνῃ τὰ αἷτια καὶ τὴν σημασίαν. Ἐφ' ὅσον μεταβάλλονται οἱ ὅροι ζωῆς καὶ «δραστηριοποιοῦνται θεσμοὶ εὐρισκόμενοι ἐκτὸς τῆς ἐννοίας τοῦ κράτους»⁴¹, ἐπέρχεται μία ὑποχώρησις τοῦ συστήματος διακυβερνήσεως χάριν τῆς διαδικασίας, διὰ τῆς ὁποίας οἱ φορεῖς τῶν γεγονότων ἐννοοῦν καὶ κατὰ συνέπειαν ὀρίζουσι τὴν διαγωγὴν τῶν. Ἐκφράζεται μάλιστα ἡ εὐχὴ καὶ ἡ πρόβλεψις,

ὅτι «διὰ τὸν προγραμματισμὸν τῆς εἰρήνης» θὰ παίξουν εἰς τὸ μέλλον σημαντικὸν ρόλον οἱ σύνδεσμοι, «τοὺς ὁποίους θὰ συνάψουν μεταξύ των ἄνθρωποι διαφόρων ἔθνων χωρὶς τὴν μεσολάβησιν τῆς κρατικῆς αὐθεντίας»⁴².

Ἡ ἐξέλιξις αὕτη δὲν θὰ ἔβλαπτε τὸ κράτος, ἀλλὰ θὰ ἐγενίκευε τὴν σημασίαν του, ὥστε νὰ μειωθῆ μεταξύ διοικούντων καὶ διοικουμένων ἡ διαφορά. Ταυτοχρόνως θὰ ἔδιδεν εἰς τὸ κράτος τὴν δυνατότητα νὰ ἐπιλύσῃ διὰ τῆς νομικῆς τοῦ ἀρμοδιότητος καὶ τῶν οἰκονομικῶν του μέσων ἐκεῖνα τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα λόγῳ τῆς ὑπερβολικῆς του συγκεντρώσεως εἰς τὴν φροντίδα τοῦ πολέμου ἀφίσεν ὄχι μόνον νὰ τοῦ διαφύγουν, ἀλλὰ καὶ νὰ κερδίσουν μίαν ἀντικοινωνικὴν αὐτονομίαν, ἡ ὁποία θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ τὸ διαβρώσῃ. Ὁ κίνδυνος τοῦ κράτους προέρχεται διὰ τὸν λόγον αὐτὸν «ὀλιγώτερον ἐκ τοῦ ἐνδεχομένου τῆς πολεμικῆς του ἐκμηδενίσεως διὰ τῶν ἀτομικῶν ὀπλων καὶ περισσότερον ἐκ τῶν προβλημάτων τῆς ἐσωτερικῆς του πολιτικῆς, τὰ ὁποῖα ὠξύνθησαν, διότι ἐγκατελείφθησαν εἰς τὴν τύχην των τόσον καιρόν»⁴³. Ἐφ' ὅσον ὅμως οἱ ἄνθρωποι δὲν προβληματίζονται σήμερον βάσει μόνον τῶν δεδομένων τοῦ ἀμέσου κοινωνικοῦ των περιβάλλοντος, ἀλλ' εἰς διαρκῶς μεγαλυτέραν κλίμακα διὰ τῆς συναρτήσεώς των πρὸς τὰ παγκόσμια γεγονότα, χρειάζονται πρὸς ἐντοπισμὸν τῶν ἐπικινδύνων καταστάσεων μεγαλυτέραν πνευματικὴν συμμετοχὴν εἰς ὅ,τι τοὺς ἀφορᾷ ὡς μετόχους τοῦ ἱστορικῶς ἐνοποιουμένου γῆϊνου χώρου: «Εἰς τὸ προσκῆνιον ἐπομένως τῶν διεθνῶν προσπαθειῶν πρέπει νὰ ἔλθῃ μία περισσότερον ὑπεύθυνος πληροφοροδότησις εἴτε διὰ τῶν σχολικῶν βιβλίων εἴτε διὰ τοῦ ραδιοφώνου εἴτε διὰ τῶν ἄλλων μέσων ἐπικοινωνίας»⁴⁴. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ δημιουργηθῆ καὶ ὁ ἀποτελεσματικὸς ἔλεγχος τῆς παραβιάσεως τῶν κανονισμῶν τῆς ἀμοι-

βαιότητος εἰς τὰ διεθνῆ ζητήματα, «ὁ διαιτητής», τὸν ρόλον τοῦ ὁποίου θὰ παίξῃ «μία συνεχῶς περισσότερον συνειδητὴ παγκόσμιος κοινὴ γνώμη»⁴⁵.

8. Εἰς τὸ λυκόφως τῶν δυναμικῶν λύσεων

Ἡ συνεργασία τῶν λαῶν εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν τεχνολογίαν θὰ ἔχῃ ἄμεσον ἀντίκτυπον εἰς τὴν ἐξωτερικὴν των πολιτικὴν, ἐφ' ὅσον τὰ ἐκάστοτε δεδομένα δὲν θὰ σταθμίζονται κατ' ἀναφορὰν πρὸς μονομερεῖς ἐπιδιώξεις, ἀλλ' ἐν σχέσει πρὸς ὅ,τι προάγει τοὺς κοινούς στόχους. Δεδομένου, ὅτι διαρκῶς περισσότερα κράτη θὰ συνδέονται μεταξύ των διὰ τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως πρώτων ὑλῶν, ἐργασίας, γνώσεων καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων, θὰ καθίσταται εἰς τὸ μέλλον δυσχερεστέρα ἢ δυναμικὴ ἐπίλυσις τῶν τοπικῶν διαφορῶν. Μέχρις ὅτου βεβαίως ἢ πλοκὴ τῶν ἐπενδύσεων, τῶν κερδῶν καὶ τῶν προοπτικῶν δημιουργήσῃ τὴν συνείδησιν τῆς ἀλληλεξαρτήσεως μεταξύ τῶν χωρῶν, ἢ ζωὴ τῶν ὁποίων ἔπαυσε νὰ στηρίζεται μόνον εἰς τὴν ἀγροτικὴν καὶ τὴν κτηνοτροφικὴν των παραγωγὴν, δὲν θὰ προκύψουν μόνον ἔνοπλοι ἀνταγωνισμοὶ περιορισμένου γεωγραφικοῦ χαρακτήρος, ἀλλ' ἐπίσης ἐκβιασμοὶ ἐμπορικῆς φύσεως, ἐπειδὴ ὁ πόλεμος θὰ εἶναι περισσότερον ἀσύμφορος διὰ τοὺς θιγομένους λόγῳ τοῦ κινδύνου τῆς γενικεύσεώς του ἢ τῆς ἀντιδράσεως ἰσχυροτέρων οικονομικῶν συνασπισμῶν. Οἱ Ἄραβες π.χ. θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ θέσουν διὰ τῆς ὑπερτιμῆσεως τῶν ὀρυκτελαίων τὴν οἰκονομίαν τῆς Εὐρώπης εἰς δοκιμασίαν, διότι χρειάζονται ὄπλα διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ Ἰσραήλ, χωρὶς ἴσως νὰ ὑποπτεύουν εἰς τὴν ἐθνικὴν των βάσιν, ὅτι ὁ ἱερός των πόλεμος τροφοδοτεῖται ἐκ μέρους ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐπιδιώκουν νὰ τοὺς ἐφοδιάσουν μὲ στρατιωτικὸν ὑλικὸν καὶ ταυτοχρόνως νὰ